

A LA RECERCA DEL TEMPS PERDUT

Marcel Proust

LA PRESONERA
II

VOLUM X

*Traducció de
Josep Maria Pinto*

El cercle *de* VIENA

Havent sopat, vaig dir a l'Albertine que tenia ganes d'aprofitar que m'havia llevat per anar a veure uns amics, la senyora de Villeparisis, la senyora de Guermantes, els Cambremer, no sabia massa qui, els que em podria trobar a casa d'ells. Només vaig callar el nom d'aquells a casa dels quals havia pensat anar, els Verdurin. Vaig demanar a l'Albertine si volia venir amb mi. Va al·legar que no tenia cap vestit. «I, a més, vaig tan mal pentinada.... Segur que vols que continuï portant aquest pentinat?» I per dir-me adéu em va allargar la mà d'aquella manera brusca, amb el braç estirat, redreçant les espatlles, que tenia en altres temps a la platja de Balbec, i que no havia mostrat mai més des d'aleshores. Aquell moviment oblidat va fer, del cos que va animar, el d'aquella Albertine que amb prou feines encara no em coneixia. Va tornar a l'Albertine, cerimoniosa sota un aire de brusquedat, la seva novetat primera, el seu desconegut, i fins i tot el seu marc. Vaig veure el mar darrere d'aquella noia a qui no havia vist mai saludar-me d'aquella manera des que ja no érem a la vora del mar. «La meva tieta troba que em fa semblar més gran», va afegir amb posat sorrut. «Tant de bo fos veritat el que deia la seva tieta! —vaig pensar—. Que l'Albertine, tot i tenir l'aire d'una nena, fes que la senyora Bontemps semblés més jove era tot el que aquesta demanava, com també que l'Albertine no li costés res, esperant el dia en què, casant-se amb mi, li aportés alguna cosa.» Però que l'Albertine semblés menys jove, menys bonica, que fes girar menys els caps pel carrer, vet aquí, en canvi, el que jo desitjava. Perquè la vellesa d'una dama de companyia

no tranquil·litza tant un amant gelós com la vellesa de la cara d'aquella a qui estima. Només patia pel fet que el pentinat que jo li havia demanat que adoptés pogués semblar a l'Albertine un enclaustrament més. I un cop més, va ser aquest mateix sentiment domèstic nou el que no va cessar, fins i tot lluny de l'Albertine, de lligar-me a ella.

Vaig dir a l'Albertine, que m'havia dit que estava poc animada per acompanyar-me a casa dels Guermantes o dels Cambremer, que no sabia ben bé on aniria, i me'n vaig anar a casa dels Verdurin. En el moment en què marxava per anar a casa dels Verdurin, i en què el pensament del concert que hi sentiria em va recordar l'escena de la tarda: «meuca, ets un tros de meuca», escena d'amor frustrat, d'amor gelós, potser, però aleshores tan bestial com la que, si fa no fa, pot fer a una dona un orangutan que, si es pot dir així, se n'ha enamorat, en el moment en què anava a cridar un fiacre al carrer, vaig sentir els sanglots que un home que estava assegut sobre una fita mirava de reprimir. M'hi vaig acostar; l'home, que tenia el cap entre les mans, tenia l'aspecte d'un home jove, i em va sorprendre que anés abillat elegantment, semblava, per la blancor que sortia de l'abric, que duqués vestit i corbata blanca. Quan em va sentir va deixar veure la cara inundada de plors, però immediatament, com que em va reconèixer, la va girar. Era en Morel. Va comprendre que jo l'havia reconegut i, mirant de parar les llàgrimes, em va dir que s'havia aturat un instant, de tant com patia: «Avui mateix he insultat grollerament —em va dir— una persona per a qui he tingut sentiments molt grans. És molt covard, això, perquè m'estima». «Amb el temps potser ho oblidarà», vaig contestar, sense pensar que, si parlava així, semblava que hagués sentit l'escena de la tarda. Però estava tan absort en la seva pena que ni tan sols va tenir la idea que jo en pogués saber cap cosa. «Potser sí que

ho oblidarà —em va dir—. Però jo no ho podré oblidar. Tinc el sentiment de la meua vergonya,estic fastiguejat de mi! Però, en fi, ja està dit, no es pot fer res perquè això no hagi estat dit. Quan algú em fa enfadar ja no sé el que em faig. I és tan malsà per a mi, tinc els nervis tots creuats els uns amb els altres», perquè, com tots els neurastènics, li preocupava molt la seva salut. Si aquella tarda jo havia vist la ira amorosa d'un animal furiós, aquest vespre, en poques hores havien passat segles, i un sentiment nou, un sentiment de vergonya, de remordiment, de pena, mostrava que s'havia travessat una gran etapa en l'evolució de l'animal destinat a transformar-se en criatura humana. Malgrat tot jo encara sentia «tros de meuca» i temia una propera recurrència a l'estat salvatge. D'altra banda, jo entenia molt malament el que havia passat, i encara era més natural que el mateix senyor de Charlus ignorés del tot que, des de feia uns dies, i particularment aquell dia, fins i tot abans del vergonyós episodi que no tenia una relació directa amb l'estat del violinista, en Morel havia recaigut en la neurastènia. En efecte, el mes anterior havia empès tan de pressa com havia pogut, molt més a poc a poc del que hauria volgut, la seducció de la neboda d'en Jupien amb la qual, com a promès, podia sortir tant com volia. Però des del moment en què havia anat una mica lluny en els seus projectes de violació, i sobretot quan havia parlat a la seva promesa de relacionar-se amb altres noies que ella li procuraria, s'havia trobat amb resistències que l'havien exasperat. De cop i volta (ja fos perquè ella era massa casta, o al contrari, s'hagués donat) el seu desig havia caigut. Havia decidit tallar, però com que notava que el baró era força més moral, tot i ser viciós, tenia por que, a partir de la ruptura, el senyor de Charlus no l'engegués. Així que, feia una quinzena de dies, havia decidit no tornar a veure la noia, deixar que el senyor de Charlus i en Jupien s'arreglessin (feia

servir un verb més *cambronesque*) entre ells i, abans d'anunciar la ruptura, «fotre el camp» cap a una destinació desconeguda. Un amor el desenllaç del qual el deixava una mica trist; de manera que, tot i que la conducta que havia tingut amb la neboda d'en Jupien era exactament superposable, en els menors detalls, amb aquella que havia teoritzat davant del baró mentre dinaven a Saint-Mars-le-Vêtu, és probable que fossin força diferents, i que uns sentiments menys atroços, que no havia previst en la seva conducta teòrica, haguessin abellit, tornat sentimental la seva conducta real. L'únic punt en què, al contrari, la realitat era pitjor que el projecte, era que en el projecte no li semblava possible quedar-se a París després d'una traïció com aquella. Ara, «fotre el camp» li semblava molt per a una cosa tan simple. Volia dir abandonar el baró, que sens dubte devia estar furiós, i trencar la situació. Perdria tots els diners que el baró li donava. El pensament que era inevitable li causava crisis de nervis. Es quedava hores plorant, per no pensar-hi prenia morfina, amb prudència. Després, tot d'una, havia trobat en el seu pensament una idea que, sens dubte, anava cobrant vida i forma de mica en mica des de feia un temps, i aquella idea era que l'alternativa, la tria entre la ruptura i la disputa completa amb el senyor de Charlus, potser no era obligatòria.